

Михайлюк Ганна Іванівна,
заступник директора з навчальної роботи

Професійне спрямування викладання предметів загальноосвітнього циклу в ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей»

Однією з центральних проблем підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в професійно-технічних навчальних закладах є дослідження професійної спрямованості як визначальної характеристики спеціаліста.

В ПТНЗ вивчення загальноосвітніх предметів здійснюється одночасно з професійним навчанням. І тому дуже важливо, щоб вони не протистояли один одному, не поєднувалися механічно, а взаємодоповнювали один одного, поєднували свої цілі і завдання.

Співвідношення загальної та професійної освіти, їхній взаємозв'язок регулюються принципом професійної спрямованості, суть якого полягає в такій організації навчання, яка б, не порушуючи системності викладання предметів та також логіки їх поєднання, забезпечувала б більш детальне викладання професійно значущого навчального матеріалу, ілюструючи практичне значення даного предмета для розвитку тієї чи іншої галузі виробництва. Викладачі загальноосвітніх предметів в процесі викладання забезпечують зв'язок із змістом професійної освіти, відповідності вимогам кваліфікаційної характеристики циклу щодо аналізу технологічних процесів, які вивчаються.

В ліцеї питання професійної спрямованості викладання загальноосвітніх предметів розглядається на засіданнях методичних комісій, наприклад, на засіданні методичної комісії гуманітарного циклу, фізичної культури та «Захисту Вітчизни»: у грудні – з української мови, у січні – з економіки, у березні – з історії України та географії світу, у квітні – з англійської мови, у травні – з української мови (І курс); на засіданні методичної комісії природничо-математичного циклу: у жовтні – з інформатики, у листопаді – з біології, у грудні – фізики, технологій, у лютому – з математики, у квітні – з хімії.

Педагогічні працівники ліцею працюють над методичними проблемними темами: «Професійне спрямування у процесі вивчення української мови» та «Професійне спрямування викладання історії та географії у ПТНЗ»; провели відкриті уроки з професійного спрямування з української мови на тему: «Складні речення. Пунктограми в складних реченнях», викладач Еґрі К.П. та з англійської мови на тему: «Моя майбутня професія – «Слюсар з ремонту автомобілів», викладач Дерпач В.В.

На практиці професійне спрямування викладання загальноосвітніх предметів здійснюється різними шляхами:

- Конкретизація теорій, явищ і процесів під час вивчення курсу предметів та закріплення знань, використовуючи навчальний матеріал спец предметів;

- Показом практичного використання в даній професійній діяльності знань, отриманих під час вивчення окремих предметів;
- Складанням текстів, словників, підбором завдань, тем творів, задач з професійно спрямованим змістом, виконанням розрахунків, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю учнів;
- Використання кіно-, відеофільмів з ілюстрацією в них наступності та взаємозв'язку основ предметів і професійних знань відповідно до профілю нашого навчального закладу.

Викладачі творчо працюють над створенням відповідних матеріалів для професійного спрямування викладання та втілюють їх у практику.

Українська мова, викладач Еґрі Катерина Петрівна:

- Укладені словники професій: тракторист – машиніст, слюсар з ремонту автомобілів, електромонтерів - зв'язківців, операторів комп'ютерного набору.
- Дібрані тексти вправ, диктантів, аудіювання.
- Оформленні дидактичні матеріали:
 - «Тракторист – машиніст - робітнича професія»;
 - «Удобрення поля»;
 - «Обробіток ґрунту»;
 - «Що повинен знати і вміти тракторист»;
 - «Мова і професія»;
 - «Автомобіль. З історії виникнення автомобілів»;
 - «Що повинен знати електромонтер»;
 - «Оператор комп'ютерного набору».
- Підготовка учнями рефератів з професій.

Англійська мова, викладач Дерпач Вікторія Вікторівна:

- Розроблено 10 методичних розробок уроків із завданнями професійного змісту;
- Підібрані презентації;
- Наявні два відеофільми;
- Розроблено і виготовлено роздатковий матеріал: тексти та словнички професійної термінології;
- Розроблені діалоги з професій.

Викладач запросила на уроки англійської мови працівника аграрного сектору району, яка поділилася досвідом роботи за кордоном: в групах трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва з теми «Органічне землеробство», а в групах електромонтерів з теми «Про професії». Англійською мовою, цікаво з елементами вікторини поспілкувалася з учнями. Вони мали можливість задавати питання, використовуючи термінологію про агротехніку та процеси обробітку ґрунту, вирощування сільськогосподарських культур.

Історія України, викладач Сахненко Любов Миколаївна:

Професійне спрямування здійснюється під час вивчення тем, які стосуються розвитку сільського господарства України та світу, наприклад, «Українські землі на початку ХХ століття», «Колективізація та індустріалізація України». До цих тем наявні презентації, розроблені опорні конспекти уроків.

Соціально-економічна географія світу, викладач Сахненко Любов Миколаївна:

Вивчаючи теми «Світове господарство», «Сільське господарство світу» викладач обирає матеріал залежно від професій: в групах електромонтерів-зв'язківців увага приділяється світовій енергетиці та альтернативним джерелам енергії; в групах операторів комп'ютерного набору – розвитку комп'ютерної техніки та технологій; в групах слюсарів з ремонту автомобілів і трактористів-машиністів – розвитку машинобудування в Україні та світі.

Правознавство, викладач Ульмасбаєва Ольга Анатоліївна:

З метою професійного спрямування викладання правознавства викладач підкреслює, що кожній людині треба знати основи права, яку б професію вона не отримала. Особливу увагу приділяє питанням трудового права, захисту трудових прав, матеріальної відповідальності, законам, що їх регламентують.

Особливу увагу приділено особливостям роботи у галузі сільського господарства, темі «Земельне право»: поняттям права власності на землю та землекористування. Використані Закони України «Про оренду землі», «Про державний контроль за використанням та охороною землі», «Про статус гірських населених пунктів в Україні», «Про селянське (фермерське) господарство»; зразки Договору даруваннята купівлі-продажу земельної ділянки; розроблені картки для індивідуального опитування з теми «Земельне право». Девізом теми є «Земля повинна належати тим, хто її обробляє».

При викладанні предмета «Людина і світ» учні розглядають питання соціуму, шляхів соціалізації людини. Викладач звертає їхню увагу на те, яке велике значення має для людини правильне обрання професії, власна підготовка до професійної діяльності для того, щоб знайти своє місце в суспільстві.

**Економіка, викладачі Власюк Тетяна Володимирівна,
Шеруда Вікторія Миколаївна:**

На уроках економіки викладачі розкривають особливості шляхи реалізації та перспективи професійної діяльності учнів у майбутньому.

Увага зосереджується під час вивчення теми «Ринок» розповідається про діяльність в умовах конкуренції, та про те, як кваліфікованому робітнику запропонувати свої послуги на ринку праці, при вивченні теми «Підприємство» - з чого розпочати власну справу та що для цього потрібно.

Викладачем Власюк Т.В. підготовлено реферат на тему: «Впровадження професійних навиків під час вивчення економіки в групах операторів комп'ютерного набору», створено презентації до тем «Підприємство. Суть та види», «Суть маркетингу, його завдання».

**Математика, викладачі Гриневич Тетяна Олександрівна,
Зелінський Олександр Іванович:**

Викладачі викладаючи матеріал, забезпечує більш детальну проробку професійно значущого навчального матеріалу, ілюструють практичне значення математики для тієї чи іншої галузі, реально існуючих господарських об'єктів, деталей, вузлів машин в натуральному вигляді, у вигляді фотознімків, макетів, малюнків, креслень, технологічних систем.

Практикують вправи, виконання яких пов'язані із знаходженням на реальних предметах їх моделях чи кресленнях знайомих геометричних форм. Така робота сприяє розвитку просторової уяви учнів, розширенню їх світогляду і є ефективними засобом зміцнення зв'язків навчання з життям.

Підібрані задачі з професійною спрямованістю до всіх професій, які учні здобувають у ліцеї. Це задачі, що виникли поза математикою (дані та шукані величини реальні, взяті із життя), але розв'язуються математичним способом. Це сприяє ознайомленню учнів з роботою підприємств, є умовою орієнтації інтересу учнів до обраних професій. Крім того, ці задачі збагачують учнів теоретичними знаннями з технічних та інших дисциплін.

«Фізика», викладач Курачик Петро Миколайович:

Викладання фізики в ліцеї має прикладний характер. Так, наприклад, при вивченні розділу «Механіка» викладач на прикладі руху автомобіля розглядає види рухів, учні розв'язують задачі по знаходженню переміщення, пройденого шляху, швидкості (середньої, миттєвої), прискорення та гальмівного шляху автомобіля. Ознайомлює учнів з будовою спідометра, тахометра. Учні визначають

частоту обертання маховика двигуна та електродвигуна, рухомих частин електроустановок та приладів.

При вивченні розділу «Динаміка» розглядається рух вантажного автомобіля з двома причепами, учні визначають значення сили, ваги, прискорення, гальмівного шляху, потужності. При вивченні ваги тіла розглядає рух тіла по вгнутому та опуклому мостах, визначає з учнями збільшення або зменшення ваги тіла водія.

При вивченні тем:

- «Інерція та інертність» звертається увага учнів на техніку безпеки при роботі з рухомими об'єктами, які після вимкнення ще певний час обертаються;
- «Рівновага тіл. Умови рівноваги тіла, що має вісь обертання» обговорюється правильне завантаження автомобіля, щоб він не перекинувся. Значну увагу приділяє простим механізмам клинам, блокам, коловоротам які значно полегшують роботу на підприємстві. Учні наводять приклади використання простих механізмів в майбутній професії. При вивченні закону збереження розв'язує з учнями задачі, на визначення швидкості автомобілів під час зіткнення; розглядає застосування реактивного руху в техніці (танках та автомобілях);
- «Механічна робота та потужність» зосереджує увагу учнів на фізичному понятті «кінська сила». Учень розв'язує задачі із знаходженням потужності двигуна та виконання корисної роботи, визначаємо потужність та коефіцієнт корисної дії двигуна.
- «Молекулярна фізики» розглядаються властивості рідин (води, бензину, дизельного пального), газів (пропану, метану). Приділяється увага властивості твердих тіл (крихкості, пружності) та застосуванню їх в техніці (амортизатори, вимикачі, насоси). Вирішуються задачі із застосуванням ізопроектів в техніці (в шинах автомобіля, газів під поршнем в двигуні), випаровування бензину, техніку безпеки при роботі з легкозаймистими речовинами, застосування капілярних явищ в техніці;
- «Рідкі кристали» розповідається про прилади в яких вони використовуються (датчики з дисплеями).

Для вивченні термодинаміки підібрано задачі по знаходженню кількості пального для здійснення поїздки. Розглядає принцип роботи холодильника, кондиціонера, принцип роботи теплових двигунів.

До теми «Електрика і магнетизм» підібрано матеріали для учнів групи електромонтерів-зв'язківців. Наведено приклади застосування основних законів електрики в побуті та на виробництві. Учень повторює техніку безпеки при роботі з електричним струмом. Розглядає з'єднання провідників, переваги та недоліки. Розглядає будову та принцип дії вимірювальних приладів (амперметра, вольтметра та ін.), електродвигуна, генератора, перетворювачів напруги, трансформатора, конденсатора, розглядає будову електростанції та атомної електростанції, передачу електроенергії на відстань, будову радіо, принцип роботи електричних пристроїв.

До кожної з тем: підібрані задачі професійного змісту; складені схеми електричних кіл, за якими учні розв'язують якісні задачі.

На лабораторних роботах учні закріплюють набуті знання, що тісно пов'язані з професійними навиками та вдосконалюють роботу з фізичними властивостями матеріалів, що знадобляться в побуті після оволодіння професії.

В кабінеті фізики наявні приклади, які застосовуються для здобуття професійних навичок: манометр, спідометр, амперметр, ватметр, тахометр, тестери, осцилографи.

«Хімія», викладач Панько Ірина Миколаївна:

Хімії, як навчальному предмету, належить провідна роль у технічному навчанні. Зміст навчального предмету хімії надає великі можливості для ознайомлення учнів з хімічними принципами головних галузей виробництва, з технологією багатьох процесів й організацією праці (енергетика, машинобудування, технікою керування і регулювання виробничих процесів (автоматика, радіо, електроніка), транспорт (автомобільний, повітряний, залізничний, водяний, газо- та нафтопроводи), зв'язок (телефон, телеграф).

На уроках хімії викладач пояснює практичні застосування хімічних явищ і законів, демонструє різні наочні засоби, відеофільми хімічно – технічного змісту з ілюстрацією в них наступності та взаємозв'язку основ хімії і професійних знань відповідно до професій (5 відеофільмів). Також підібрані задачі з професійно спрямованим, виконанням розрахунків, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю учнів, розробленні уроки, які безпосередньо пов'язані з професіями: «Мінеральні добрива» (трактористів-машиністів), «Природні джерела вуглеводнів та їх переробка: нафта (трактористів-машиністів, слюсарі з ремонту автомобілів), «Сплави та їх практичне значення (електромонтери, оператори, слюсарі з ремонту автомобілів, трактористів.

Підібрані задачі із виробничо-хімічним змістом. Під час розв'язування пояснює важливість задачі з точки зору навчальних і професійних інтересів. (Учень повинен знати, яку користь приносить розв'язування тієї чи іншої задачі).

«Біологія», викладачі Панько Ірина Миколаївна,

Лохвич Олександр Сергійович:

З метою професійного спрямування викладання біології викладачі використовують наступні шляхи і засоби реалізації проблеми:

1. Пояснюють практичні застосування біологічних явищ і законів. («Методи цитологічних досліджень»; «Закономірності спадковості»), для груп трактористів-машиністів.

2. Демонструють різні очні засоби, діючі моделі технічних приладів або самі технічні прилади. («Історія вивчення клітини»; «Загальний план будови клітини. Поверхневий апарат. Ядро»), для груп операторів комп'ютерного набору, трактористів-машиністів та слюсарів з ремонту автомобілів.

3. Демонструють відеофільми біологічно-екологічного змісту про генномодифіковані організми та їх значення в сільському господарстві.

4. Організують самостійні спостереження учнями біологічних процесів у домашньому побуті. («Принцип дії ферментів, їх роль у життєдіяльності організмів»; «Оцінка продуктів харчування за їх

хімічним складом»; «Ознайомлення з інструкціями з використання медичних препаратів, засобів побутової хімії тощо та оцінка їхньої небезпеки»), для груп операторів комп'ютерного набору, трактористів-машиністів та слюсарів з ремонту автомобілів.

5. Підібрані задачі із біологічним змістом («Закономірності спадковості»; «Основи еволюційного вчення»), для груп , трактористів-машиністів, слюсарів з ремонту автомобілів та електромонтерів.

Зосереджено увагу на розв'язування задач з генетичним, екологічним змістом. При розв'язанні яких учні більш конкретно усвідомлюють вибір і значення своєї професії, а саме тісний зв'язок із селекцією організмів і виведення нових сортів культурних рослин.

«Технології», викладач Зелінський Олександр Іванович:

«Технології» - це предмет, який найбільшою мірою з-поміж інших дає змогу активно розвивати творчу особистість молоді. Важливу роль в процесі вивчення предмета відіграє навчання основ проектної діяльності, що пронизує всі галузі сучасного виробництва, будь-яких технічних об'єктів. Проектна діяльність спрямована саме на формування вмінь самостійно здобувати знання у відповідній галузі, планувати роботу, визначити завдання і реалізувати

їх.

На першому курсі вивчення предмета «Технології» учні всіх груп працюють над творчими проектами невеличкими групами по створенню та проектуванню майбутньої діяльності фірм чи підприємств, що пов'язані з обраною професією. Учні розподіляють між собою обов'язки, розробляють стратегію діяльності власних фірм, проектують необхідне обладнання та техніку, проводять економічні розрахунки та маркетингові дослідження. Все це вони оформляють у спеціальних зошитах, так званих творчих проектах.

Проектна діяльність учнів ПТНЗ дає можливість їм формувати вміння самостійно здобувати знання у відповідній галузі, планувати роботу, визначити завдання і реалізувати їх, працювати в колективі, з відповідальністю ставитись до покладених доручень.

«Інформатика», викладач Зелінський Олександр Іванович:

Професійне спрямування з «Інформатики» здійснюється під час проведення практичних та лабораторних робіт. Практичні та лабораторно-практичні роботи з інформатики призначені для практичного відпрацювання учнями набутих знань, а також дають можливість викладачу оцінити знання учня та вміння їх практичного застосування при вирішенні певного завдання. Лабораторні і практичні завдання з інформатики викладач добирає таким чином, щоб учні паралельно із виробленням безпосередніх навичок і умінь, також оволоділи на початковому рівні прийоми застосування набутих знань в майбутній діяльності та професії.

Слід зазначити, що лабораторно-практичні заняття дають можливість формувати інтерес до майбутньої професії через включення до змісту таких

робіт тестових питань і експериментальних творчих завдань з професійним змістом. Викладач практикує, підбираючи окремі питання чи завдання для певних професій. Наприклад, для груп електромонтерів використовує завдання на складання програм, що мають на меті визначення опору провідника, сили струму, завдання на побудову електричних схем. Для груп трактористів-машиністів запропоновані завдання на складання програм для визначення площі поля, кількості затрат пального на обробіток поля, врожайності. Різного роду тестові завдання, що розв'язуються комп'ютерних програмним можуть містити питання безпеки праці, правил дорожнього руху, будови машин та агрегатів. Тобто, завдання мають політехнічний і профорієнтаційний характер.

**«Інформаційні технології», викладач Курачик Петро Миколайович,
Лохвич Олександр Сергійович:**

На уроках інформаційних технологій викладачі зосереджують увагу на використанні на виробництві програмного забезпечення. Розглядаються автоматизовані лінії та модулі, роботизація та автоматизація виробництва. Для цього підібрано відео, яке демонструє не тільки вітчизняне та зарубіжне автоматизоване виробництво автомобілів, комбайнів, дисків, шин, трансформаторів. Належна увага приділяється охороні праці та людському фактору на автоматизованому виробництві. Демонструються верстати з числовими програмами управління, обговорюються їх переваги та недоліки. Розглядається будова контролюючих пристроїв перетворення інформації. Вивчається принцип дії датчиків, диму, руху, приводів автоматизованого виробництва. Вивчається система управління підприємством, системи контролю регулювання, сигналізації та блокування пуску двигуна. При виконанні практичних робіт учні поглиблюють знання з вміння працювати з комп'ютером та програмами професійного призначення.

Проаналізувавши стан професійного спрямування викладання предметів загальноосвітнього циклу, необхідно зазначити, що викладачі проводять достатню роботу для практичного втілення даного питання.

Завдяки професійно-орієнтованим урокам розширюється кругозір учнів, розвивається логічне мислення, активізується увага, зростає зацікавленість до предметів, забезпечує поглиблене вивчення теоретичного матеріалу і формування в учнів узагальнених наукових понять, допомагає їм застосовувати здобуті знання на практиці, сприяє виробленню вміння знаходити загальні закономірності і відмінності при розгляді різноманітних процесів, підвищується якість професійних знань, умінь та навичок, пізнавальна і практична активність учнів, зменшується ймовірність механічного заучування матеріалу, спрощується шлях до засвоєння нового матеріалу. Все це підвищує ефективність уроку та навчального процесу в цілому.